

0115-0125- SS Sixtus I - Epistola Prima de Fidei Veritate

O93, f. 11ra; N442, f. 30rb; V630, f. 30va; I83, f. 62rb; VD38, f. 56rb; SG670, p. 101b; P9629, f. 6r

¹INCIPIT² EPISTOLA PRIMA³ SIXTI ROMANAE URBIS APOSTOLICI⁴.

Omnibus in deo patre et domino nostro Iesu Christo dilectis⁵ fratribus in caritate domini nostri Iesu Christi Sixtus Roma<I83, f. 62va>nae⁶ urbis archiepiscopus⁷ salutem.

Carissimi, fideliter agite in omnibus, ut fideles et⁸ non infideles inveniarnini. Nolite imitari malum, sed, quod bonum est, agite, quia, qui bene facit, <SG670, p. 102a> ex deo est, qui autem male, <V630, f. 30vb> non ex deo, sed ex diabolo⁹ est.

Fidem enim rectam vos tenere oportet, ut dissentientes¹⁰ ab apostolica non sitis doctrina. Unum enim verum deum patrem et filium a¹¹ prophetis et¹² apostolis ostendimus praedicatum, a quibus etiam spiritum sanctum credimus non esse discretum¹³ Isaia propheta dicente: Ego sum deus et non¹⁴ alius praeter me. Et per meipsum iuro, quia <VD38, f. 56va> exivit¹⁵ ex ore meo veritas, et sermo meus non avertitur¹⁶, quia mihi inclinabitur omne genu¹⁷, et omnis lingua confitebitur¹⁸ per dominum dicens: Iustitia et gloria ad eum veniet. Et ut in hoc testimonio patrem simul et filium fuisse cognoscatis, Paulum apostolum audite¹⁹ dicentem: Ut in nomine Iesu, inquit, omne genu flectatur caelestium, terrestrium et inferorum, et omnis lingua confiteatur, quia²⁰ dominus Iesus Christus in gloria est dei patris omnipotentis. <SG670, p. 102b> Quod si secundum aliquos filius minor est patre <N442, f. 30va> suo, ergo minorata est et gloria <I83, f. 62vb> patris in filio. Et ubi est, quod in Salomone scriptura loquitur dicens: Sicut etiam in conspectu eorum, inquit, magnificatus es in nobis, ita in conspectu nostro magnificaberis in illis, ut cognoscant te, sicut et nos cognovimus, quoniam²¹ non est deus praeter te²², domine? Diligenter attende et agnosce filium esse, qui²³ magnificabitur²⁴ in iudicio, dum venerit vivos et mortuos iudicare. Item Isaias: Audite domus Iacob, et residui domus Israel, qui egredimini ex utero et erudimini a puero usque ad senectutem. Ab initio ego sum et, quousque senescatis²⁵, ego sum. Ego vos feci et ego sustineo, ego remittam, ego suscipiam, dicit dominus. Et iterum: Ego sum dominus²⁶ deus, praeter me non est alius deus²⁷ annuntians <VD38, f. 56vb> novissima, priusquam fiant, et statim consummata sunt. Item²⁸ ²⁹ alibi³⁰: Audi <SG670, p. 103a> me, Iacob et Israel, quem ego feci. Ego sum³¹ dominus deus tuus, et non est alius praeter me. Item ibi³²: Ego sum dominus deus primus et ego novissimus et in³³ ea, quae superventura sunt in novissimo, ego sum. Item ibi³⁴: Ego sum deus, qui te creavi³⁵, qui te adiuvi³⁶ et³⁷ <I83, f. 63ra> communi³⁸ ³⁹ dextera mea. Et unitatem patris et filii assignans loquitur dicens: Ego testis vester⁴⁰, dicit dominus deus, et puer meus tu, quem ego elegi, ut sciatis et credatis, quia ego sum et ante me non fuit alius deus et post me non erit. Unum hi, qui non sane⁴¹ sapiunt, eligant e duobus⁴²: aut fateantur⁴³ patrem et filium unum deum, aut, si solum patrem deum esse contendunt, ergo illis dominus Iesus Christus deus⁴⁴ filius non erit⁴⁵ deus, quia scriptum est: Ante me non fuit⁴⁶ alius deus et post me non erit. Si secundum tales ita est, cur apostolus talia praedicat et eundem filium deum super omnia benedictum insinuat? Quorum patres, in<SG670, p. 103b>quit, ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia deus benedictus in saecula. <P9629, f. 6v> Item Is[aias dicit: Dominus⁴⁷ deus Israel, qui liberavit eum de Aegypto. Ego <O93, f. 11rb> sum primus et ego post haec et praeter me non est⁴⁸ deus,] sicut ego sum, [qui stet et vocet et praeparet mihi, ex quo hominem feci in⁴⁹ saeculo. Item ibi: In te est deus et nesciebamus⁵⁰ deus⁵¹ et non est] <VD38, f. 57ra> alius deus⁵² praef[er te. Tu enim es deus, et nesciebamus deus Israel salvator⁵³. Unus deus, non⁵⁴ sunt pater et filius, qui⁵⁵ <I83, f. 63rb> est] hic⁵⁶ deus, <V630, f. 3 1ra> in quo es⁵⁷, dic[itur deus pater, quem alium deum non esse propheta saepe numero⁵⁸ protesta]tur? Et Hieremias: Hic⁵⁹ deus noster⁶⁰, ait, et non applicabitur alter [ad eum, qui invenit omnem viam scientiae et dedit eam] Iacob puero suo et Israel dilecto⁶¹ suo. Post haec in terris visus est et in[ter homines conversatus est.] Et in Salomone⁶² habetur: Miserere nobis, <N442, f. 30vb> deus omnium⁶³, et ostende nobis lumen miserationis, et immitte timorem⁶⁴ tuum super <SG670, p. 104a> gentes, quae non exquisierunt te, et cognoscant, quoniam⁶⁵ non est alius deus⁶⁶ nisi tu. Item ibi⁶⁷: Domine deus Israel, non est tibi similis in caelo sursum, neque in terra deorsum. Et in psalmo septimo decimo: Quoniam quis deus praeter dominum aut quis deus praeter deum nostrum. Et in Geneseos⁶⁸: Et pluit⁶⁹ dominus a domino ignem et sulphur super⁷⁰ Sodomam et Gomorram et evertit⁷¹ civitates illas. Si solus pater deus est, quis⁷² pluit ignem et sulphur a domino supra⁷³ praedictas⁷⁴ civitates, vel⁷⁵ eas everteret⁷⁶? Quaeso⁷⁷, responde. Et in Deuteronomio: Dominus solus deducebat eos et non fuit cum illis deus alienus. Et Paulus apostolus: Unus deus, qui iustificat circumcisionem ex fide et praeputium per fidem. Et ad Corinthios⁷⁸: Deus erat in Christo <I83, f. 63va> mundum reconcilians sibi. Et iterum: Non est deus nisi unus. Et ad Galathas: Mediator <VD38, f. 57rb> autem unius non est, deus autem unus est. Et unitatem patris et filii et spiritus sancti demonstrans Ephe<SG670, p. 104b>siis⁷⁹ scribens ita confirmat: Sufferentes⁸⁰ invicem in caritate, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Unum corpus et unus spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestrae, unus dominus, una fides, unum⁸¹ baptisma, unus deus. Si enim non sane⁸² sapientes⁸³ unitatem fidei voluerint⁸⁴ simplici⁸⁵ corde recipere⁸⁶, ex⁸⁷ hoc itaque⁸⁸ testimonio in uno spiritu⁸⁹ poterunt⁹⁰ simul patris et filii unitatem condiscere⁹¹. Patrem⁹² igitur, ut superius comprahensum est, in divinis litteris genitum proprie

positum nec⁹³ legere possunt penitus⁹⁴ nec probare. Sed quia id ipsum fides exigit^{95 96} christiana absque ulla dubitatione ingenitus creditur, qui tamen secundum seriem⁹⁷ scripturarum in filio a se genito visus esse monstratur.

De⁹⁸ cetero placuit propter malorum hominum infestationes⁹⁹, ut in accusatione domini ministrorum primo persona, fides, vita et conversatio <SG670, p. 105a> blasphemantium enucleatim¹⁰⁰ perscrutetur. Nam fides omnes actus¹⁰¹ hominis praecedere^{102 103} debet, quia dubius in fide infidelis est, nec eis omnino esse¹⁰⁴ credendum, qui veritatis fidem ignorant, nec rectae conversationis vitam ducunt¹⁰⁵, quoniam tales facile¹⁰⁶ et¹⁰⁷ indifferenter¹⁰⁸ <VD38, f. 57va> lacerant¹⁰⁹ et criminantur recte¹¹⁰ et pie viventes. Ideo suspicio eorum discutienda¹¹¹ est primum et corrigenda¹¹². Neque accusatoribus suspectis vel de inimicorum domo prodeuntibus¹¹³ est credendum.

Erant enim quidam, qui prius videbantur esse ex nobis, sed non erant¹¹⁴ ex nobis. Si vero essent ex nobis, <V630, f. 31rb> mansissent utique nobiscum et non conturbassent fratres. Exacuerunt¹¹⁵ enim, ut ait propheta, linguas¹¹⁶ suas sicut serpentes, venenum aspidum sub labiis eorum. Quapropter hi respuendi sunt, si¹¹⁷ in<N442, f. 31ra> corrigibiles apparuerint, et vitandi, ne domino decipiant famulantes¹¹⁸.

State ergo, dilectissimi, <SG670, p. 105b> super vias aspicientes et interrogantes de semitis domini antiquis et videte, quae est <I83, f. 64ra> via bona et recta, et ambulate in eam¹¹⁹ et invenietis requiem animabus vestris.

Data XVI¹²⁰ Kal. Maii sub Adriano et Vero¹²¹.

O93, f. 11rb; N442, f. 31ra; V630, f. 31rb; I83, f. 64 ra; VD38, f. 57va; SG670, p. 105b; P9629, f. 6v

1 In P9629 sind einige Passagen des Briefes wegen Beschädigung der Handschrift nicht lesbar; diese sind im Text durch [...] gekennzeichnet

2 Überschrift] EPISTOLA SANCTI SYXTI PPAE DE FIDEI VERITATE ET ACCUSATIONUM PROHIBITIONE SG670

3 RIMA P9629

4 APOSTOLICI] APOSTOLICI DECRETA SIXTI V630; APOSTOLICI DECRETA XISTI P9629

5 dictis P9629

6 romę VD38

7 archiepiscopus korr. aus episcopus P9629

8 et non infideles fehlt I83

9 diabulo P9629

10 am Rande discordantes VD38

11 et I83; et ex SG670

12 et] et ex SG670

13 am Rande separantur VD38

14 non] non est V630; non est korr. aus non N442

15 exhibit I83; VD38

16 revertetur I83; SG670; avertetur VD38; VD38

17 genus I83

18 intravit O93; iurabit N442; I83; VD38; SG670

19 audite fehlt I83

20 quoniam O93; P9629

21 quo V630

22 te fehlt VD38

23 qui korr. aus quo O93; quia VD38

24 magnificabimur VD38

25 senescamus P9629

26 deus I83; dominus fehlt SG670

27 deus fehlt I83

28 am Rande in eodem propheta VD38

29 Item alibi: Audi me, Iacob et Israel, quem ego feci. Ego sum dominus deus tuus, et non est alius praeter me. Item ibi: Ego sum dominus deus primus et ego novissimus et in ea, quae superventura sunt in novissimo, ego sum fehlt V630

30 ibi VD38

31 sum dominus korr. aus sum VD38

32 alibi P9629

33 am Rande super VD38

34 alibi V630; P9629

35 creavit VD38

36 adiuvi *N442; I83; audivi SG670*
37 et communivi] vel audivi *korr. aus et communivi P9629*
38 am Rande circumdedi *VD38*
39 commonivi *O93; commovi V630*
40 verus *SG670*
41 am Rande recte *VD38*
42 duobus *korr. aus duobis N442*
43 am Rande manifestantur credant *VD38*
44 dei *I83; SG670; VD38*
45 est *VD38*
46 est *SG670*
47 Deus *VD38*
48 est] est alius *korr. aus est SG670*
49 in] in hoc *N442; I83; VD38; SG670*
50 nesciebamus] nesciebamus tu es *VD38*
51 deus *fehlt I83; SG670*
52 deus *fehlt SG670*
53 salvator] salvator Si *SG670*
54 nisi *N442*
55 quis *korr. aus qui SG670*
56 hic *fehlt I83; SG670*
57 est *P9629; I83; VD38; esse SG670*
58 numero] numero singulari *VD38*
59 Hic] hic est *VD38*
60 noster] noster est *korr. aus noster SG670*
61 dilecto *korr. aus electo O93; electo SG670*
62 solomone *P9629*
63 omnium *korr. aus omnium deus omnium SG670*
64 timore *O93*
65 quia *V630; P9629*
66 deus *fehlt I83*
67 alibi *P9629*
68 ieneseos *P9629; genesi I83; SG670*
69 pluit dominus] pluit dominus *korr. aus pluit P9629*
70 super *korr. aus soper P9629*
71 am Rande subvertit destruxit *VD38*
72 quis *korr. aus qui SG670*
73 super *I83; SG670*
74 predicatis *P9629*
75 ut *V630*
76 everterit *N442; avertit I83; SG670; evertit VD38*
77 am Rande rogo *VD38*
78 chorinthios *korr. aus corinthos P9629*
79 Ephesis *O93; P9629*
80 am Rande sustinentes *VD38*
81 unam *VD38*
82 am Rande recte *VD38*
83 sapientes] sapientes in *korr. aus sapientes SG670*
84 voluerit *I83*
85 simplici corde] simpliciter de *N442; simpliciter I83; VD38; SG670*
86 derecipere *N442; desipere I83; SG670*
87 ex *fehlt V630*
88 non *korr. aus itaque SG670*
89 spiritu *korr. aus spiritus P9629*
90 poterunt *korr. aus poterint N442; V630; poterint P9629; poterit I83; poterunt korr. aus potuerunt SG670*
91 am Rande simul discere *VD38*
92 Pater *VD38*
93 nec legere *korr. aus neglegere V630; neglegere O93; P9629; I83*
94 am Rande omnimodo *VD38*
95 am Rande postulat *VD38*

- [96](#) exegit O93; I83
[97](#) am Rande ordinem VD38
[98](#) am Rande De acusatoribus P9629; am Rande De accusatoribus dei ministrorum I83
[99](#) am Rande persecutiones perturbationes VD38
[100](#) am Rande manifeste VD38
[101](#) am Rande opera VD38
[102](#) am Rande superat VD38
[103](#) praecedere debet] praecedit VD38
[104](#) est korr. aus esse SG670
[105](#) dicunt VD38
[106](#) facile et korr. aus facile V630
[107](#) et fehlt P9629
[108](#) am Rande sine differentia VD38
[109](#) am Rande affligunt VD38
[110](#) recte korr. aus recte p I83
[111](#) am Rande inquirenda VD38
[112](#) am Rande emendanda VD38
[113](#) am Rande exeuntibus VD38
[114](#) erat P9629
[115](#) Exacuerunt korr. aus Exacuerint V630
[116](#) linguas korr. aus lingas P9629
[117](#) si incorrigibiles] sibi corrigibiles I83
[118](#) am Rande servientes VD38
[119](#) ea N442; I83; VD38; SG670
[120](#) XVII SG670
[121](#) Vero] vero vv. cc. cons. N442